

PIGER VIL I HVIDE KITLER

Kønsrollerne lever i bedste velgående, når de unge vælger uddannelser. Nu vil fagbevægelsen have både politikere, arbejdsmarkedets partere og vejlederne i folkeskolen til at sætte fokus på de unges uddannelsesvalg for at komme det kønsopdelte arbejdsmarked til livs.

KØNSOPDELT Den lille forskel mellem kønnene bliver pludselig meget stor, når man ser på unges uddannelsesvalg. Drengene vil ud på byggepladser eller være i industrien, mens pigerne vil i kitler og uddanne sig inden for social- og sundhedsområdet.

Nye tal viser, at blandt de unge, der sidste år gennemførte en erhvervsuddannelse og fik svendebrev inden for jern- og metalområdet, er kun hver 20. en kvinde. Næsten lige så grelt ser det ud inden for bygge- og anlæg, hvor kun hver 18. nyuddannede tømrer eller murer sidste år var en kvinde. Tilsvarende er der en meget skæv kønsfordeling inden for sundhedsområdet, hvor kun hver 20. unge, der i 2008 forlod en SOSU-skole med eksamensbevis var af hankøn.

Så længe unge vælger uddannelse efter et stereotyp kønsrollemønster, vil det kønsopdelte arbejdsmarked leve i bedste velgående, mener LO-fagbevægelsen, der nu vil forsøge at tage livtag med de unges valg af uddannelse. LO's næstformand Lizette Risgaard fastslår, at hvis vi vil have ligestilling på fremtidens arbejdsmarked, skal unge kvinder og mænd uddanne sig ind i 'hinandens fag'.

»Hvis kvinder fortsat uddanner sig så massivt inden for omsorgsfagene, får vi aldrig lukket løngabet. Det kønsopdelte arbejdsmarked er den største enkeltstående forklaring på forskellen mellem kvinders og mænds løn, og derfor er det vigtigt at få blødt op på mandefag og kvindefag,« siger Lizette Risgaard og tilføjer, at et kønsblandet arbejdsmarked, hvor der inden for alle fag er en mere ligelig fordeling mellem mænd og kvinder, også giver et bedre arbejdsmiljø og mere ligestilling generelt i samfundet.

Forsker på SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd Anika Liversage påpeger, at der er nogle barrierer, der forhindrer, at piger og drenge søger ind i hinandens fag. Det kan være et fysisk krævende fag. Eller et psykisk belastende fag. Svært at forene med et familieliv, vilkår under graviditet og barsel, image eller svært for det 'forkerte' køn at skaffe praktikplads.

»Hvis man som pige ved, at man er en afvigelse på en håndværkeruddannelse, så er det ikke inde på lystavlen, når man skal beslutte, hvilken uddannelse, man tager,« siger hun.

Slæber køleskabe til 5. sal

For 19-årige Mie Christophersen var elektrikerfaget inde på lystavlen allerede, da hun forlod folkeskolen. Den kvindelige elektrikerlærling er et særsyn både på erhvervsskolerne og på byggepladserne.

»Det er en mandeverden, og jeg er altid den eneste pige. I de næsten tre år jeg har været under uddannelse og i praktik har jeg kun mødt én anden kvindelig elektriker,« fortæller hun.

Da Mie Christophersen fortalte sine lærere og veninder i folkeskolen, at hun ville være elektriker, blev hun advaret fra alle sider om, at det var for fysisk hårdt, for svært fagligt, og at der var en barsk tone, der ville få den unge kvinde til at fortryde sit uddannelsesvalg. Men næste år bliver hun udlært og fatter ikke, at andre piger holder sig langt væk fra elektrikerfaget.

»I begyndelsen var jeg lidt nervøs, fordi jeg var blevet advaret så meget. Men det har ikke været slemt. Det generer mig ikke at komme ud i en skurvogn, hvor der hænger nøgne damer på væggene. Og jeg er typen, der svarer igen, hvis der kommer noget røg,« siger Mie Christophersen og understreger, at hun kun har oplevet ganske lidt forskelsbehandling.

»Det eneste svære er, at min kropsbygning ind i mellem forhindrer mig i at trække de tunge kabler, men det er et praktisk problem, hvor mine kolleger så hjælper mig. Jeg slæber da også køleskabe fra 1. sal til 5. sal,« siger hun.

Veninderne uddanner sig til frisører og pædagoger, men det har aldrig været inde i Mie Christophersens overvejelser, og hun vil hellere end gerne medvirke til at overbevise andre piger om at søge ind i hendes mandefag.

»Mange piger tror, at det er hårdere, end det er, men elektrikerfaget er spændende og vellønnet, og det giver en masse jobmuligheder, ligesom man kan videreudanne sig til alt muligt,« siger Mie Christophersen.

Wozniacki med kabler

På Københavns Tekniske Skole oplever uddannelsesleder på elektrikeruddannelsen Børge Askov kun alt for sjældent piger.

»Der er alt for langt mellem pigerne, og det har altid undret mig, for elektrikerfaget er et godt fag for piger, og der er ikke noget på den uddannelse, som piger ikke kan klare. Måske er der nogle tunge kabelruller indimellem, men der kan pigerne få deres mandlige kolleger til at give en håndsrekning,« siger Børge Askov.

Han roser fagbevægelsen for at sætte fokus på unges uddannelsesvalg, og står det til ham, skal både fagbevægelse og arbejdsgivere målrette nogle kampagner til piger og fremhæve alle fordelene ved de såkaldte mandefag.

»Lønsedlen i sig selv er et godt argument for at søge ind på elektrikeruddannelsen, for de har jo meget fornuftige lønninger. Og så skal der være nogle rollemodeller i sådan en kampagne. Vi har aldrig fået så mange piger til at spille tennis som nu på grund af Caroline Wozniacki, der bliver et ikon for andre unge piger. På samme måde skal vi have en Wozniacki-rollemodel inden for de mandsdominerede fag til at overbevise unge piger om, at det kan de sagtens klare,« siger Børge Askov.

Forsker Anika Liversage påpeger, at både arbejdsgivere og fagbevægelse har et ansvar for at rette op på den skæve søgning til uddannelserne.

»Det skal være muligt at være både mand og kvinde i alle fag. I dag har vi jo skabt nogle strukturer på arbejdsmarkedet, der fastlåser de to køn i bestemte uddannelser og ansættelser og dermed også i fastlåste roller i familien. Derfor skal det blandt andet være legitimt i de såkaldte mandefag at gå på barsel eller i en periode på deltid, for ellers er kvinderne mindre tilbøjelige til at søge de fag,« siger hun.

Vejlederne har også et ansvar og skal ifølge SFI-forskeren være mere opmærksomme på den brede palet af muligheder uanset køn og etnisk baggrund, når de vejleder de unge.

»Nogle vejledere sætter de unge i en bestemt kasse, og hvis den unge piper om noget helt andet, får de af vejlederen at vide, at de er galt på den. Så vejledning er vigtig men kan ikke redde hele verden. Det handler også om personlig motivation og vilkår både under og efter uddannelsen,« fastslår hun.

På en LO-konference om unges uddannelsesvalg fredag 30. oktober vil blandt andre undervisningsminister Bertel Haarder (V) komme med bud på, hvordan man kan bløde op på de unges forudsigelige uddannelsesvalg. Og her vil LO's næstformand Lizette Risgaard holde ministeren fast på, at opgaven med at få unge til at se ud over deres eget køn, når de vælger uddannelse, skal løses i fællesskab:

»Vi ønsker at bryde med forestillinger om, hvad der er maskulint og feminint arbejde, og både erhvervsskolerne, arbejdsgiverne, vejlederne, fagbevægelsen og politikerne bør bidrage. Ellers vil en kvindelig elektriker og en mandlig sosu-hjælper også være et særsyn i næste generation, og det vil skade fleksibiliteten og ligestillingen på det danske arbejdsmarked,« siger Lizette Risgaard.

Af Gitte Redder, gre@lo.dk ; Michael Bræmer, mbr@lo.dk

26. oktober 2009 /nr. 36